

Info från SvTeks Avelskommitté

Se även info på Terrierklubbens hemsida www.terrierklubben.se

**Karin Drotz och Maria Nordin
rapporterar.**

Den strålande vårvackra helgen 14-15 april bjöd Terrierklubbens avelskommitté in till konferens. Till den första dagens föreläsningar var alla medlemmar välkomna. En (kanske flera?) rasklubb sponsrade alla uppfödare som ville delta. Dag två riktade sig till funktionärer i rasklubbarna. Terrierklubben är en stor specialklubb och till dess många uppgifter hör att informera och utbilda medlemmar och förtroendevalda i avelsfrågor.

Genetik i praktiken.

Lördagens föreläsare bestod av två synnerligen kompetenta kvinnor.

Ämnet Genetik intresserar många, men egentligen är det kanske den mer praktiska tillämpningen av genetiken, avelsplaneringen, som vi behöver. Föreläsaren Iréne Berglund, husdjursagronom, sedan länge aktiv i rasklubben för Chinese Crested och mjölkbonde såg fyra orsaker till att vi engagerar oss. "För hundens bästa, för att få kunskap i genetik och avelsfrågor, för att uppnå samsyn i avelsfrågor och FÖR ATT DET ÄR KUL".

Kromosomer, DNA, avelsmål och kvalitet.

I varje enskild hundcell finns det 78st kromosomer och hela 2meter DNA. Med det i bakhuvudet blir hennes kloka ord om avelsmål mycket begripliga. "Ju fler avelsmål desto mindre och långsammare framsteg". Kanske kan man också säga: ha inte så bråttom! Det är många saker att tänka på. Vilka är mina avelsmål? (mentalitet, hälsa, funktion, exteriör) Vad är rasens användningsområde? Skillnaderna mellan då och nu och vilka effekter kommer just mina prioriteringar att få? Hur ser arvbarheten ut för respektive egenskap? Och slutligen, hur mäter man? (mät- metodfel, miljöskillnader, genetisk variation). Sedan är det hela kvalitetsbegreppet. Vad är kvalitet? För vem? Är det för mig som uppfödare, eller är det mina valpköpare som upplever graden av kvalitet? När och av vem samt hur ska man bedöma kvalitén?

Kanske kan också kvalitet skifta i betydelse.

Population och inavel.

Populationsstorleken samt inavels effekter över lång tid måste nog beaktas. Det går inte att nog upprepa att populationsstorleken samt inavelsgraden hos en ras är av största vikt inför varje uppfödares avelsval. Det är oerhört viktigt att hålla sig ajour på dessa områden, här har avelsråden en mycket viktig funktion som informationsbank och informationsspridare. SKK arbetar på att i sin nästa version av avelsdata ha en funktion där man kan se den utnyttjade och tillgängliga effektiva populationen, men fram till dess måste man ha den kompetensen inom varje klubb som en service till medlemmarna. Rörande inaveln så är det bra att förstå att även om samtliga uppfödare i hela världen av en ras plötsligt skulle ägna sig enbart åt utavel så kommer rasens årliga inavelsgrad ändå att stiga. Detta då alla våra raser härstammar från ett mindre antal individer och oavsett hur vi gör kommer graden av inavel att öka. Innebär detta att vi ska ge upp och strunta blankt i % satserna inför varje kombination? Självklart inte, eftersom vi älskar våra raser bör vi tvärtom gemensamt arbeta för att hålla inavelsökningen så låg som möjligt. För de som envist hävdar att "eftersom det gått så bra tidigare att använda sig av nära släktskapsavel så finns det inget hinder att fortsätta" vore det bra att beakta följande: Det tar mellan 20-50 generationer innan man

ser effekterna av inavel. Då många av våra raser skapades under 1800talet och framåt kan man lätt räkna ut att de problem vi brottas med idag har sin förklaring i en alltför snabb inavelsökning.

Genetisk variation och andra begrepp.

Varje uppfödare som läser avelsstrategin för sin ras stöter på begrepp som kräver viss kunskap. Det kan vara "avelsbas", "hanhundsbeväring", "recessiv" osv. Att förklara vad genetisk variation innebär går bra med hjälp av ett skafferi eller medicinskåp. Välfyllt skafferi med rika möjligheter till varierad kost kan jämföras med en stor genetisk variation. Likaså ett medicinskåp med preparat mot allehanda krämpor. Brist på variation åskådliggörs enligt samma princip med bara lingonsylt och lök (eller välj något annat) i skafferiet eller kanske endast hostmedicin och ögondroppar i medicinskåpet.

Exempel ur verkligheten.

Efter en rundvandring i den grundläggande genetikens komplicerade värld gav vi oss in i diskussioner kring praktisk tillämpning. Hur skiljer sig naturens selektion av avelsdjur från människans och vilka avvägningar ska vi göra mellan genetisk variation och egenskaper vi vill åt? Även om vi gärna vill tro att så är fallet, vet vi väldigt lite om vad våra hundar kan nedärva. Några raser har tillgång till DNA-tester när det gäller vissa sjukdomar, men vägen är lång innan man vet att ett test är säkert för en viss ras i ett visst land. En del av tjueningen ligger nog för de flesta, i att inte veta allt...

Några exempel från verkligheten fick oss att analysera orsaker till problem och föreslå strategier för att komma till rätta med dem. Dock utan att ha något definitivt facit.

RAS

Arbetet med RAS, beskrev Iréne, börjar med den bild man har av sin ras, fortsätter med kartläggning av hur rasen verkligen ser ut (kanske inte som idealbilden?) och hur man vill ha den i framtiden.

Forts från föregående sida

Föreläsaren Irene Berglund ses här tillsammans med maken och kossan Ida.

RAS innebär inte bara att komma tillrätta med problem utan också att uppmärksamma och behålla starka sidor.

Intresset för mentalitet och Mentalbeskrivning är stort i terrierkretsar. Nästa föreläsare, etologen Ingrid Tapper, har skrivit flertalet böcker och arbetat större delen av sitt liv med mentalitet hos just hund.

Mentalitet hos terriers.

Hon jämförde terrier som rasgrupp med andra grupper, något som gav en intressant bild över vad som skiljer våra raser ifrån andra. Hon jämförde sedan raserna inom terriergruppen med varandra och var väldigt tydlig med att påpeka att raserna staff, am-staff & bullterrier inte på något sätt förtjänar att hängas ut så som ofta görs av okunniga människor. Dessa raser visar tvärtom på en enastående stabilitet när man tittar på resultaten i MH-diagrammen. Det känns viktigt att en person som hon berättar detta för en sådan stor församling av duktiga människor som var närvarande.

MH för "icke bruksraser".

Hur ska icke bruksraser få behovet av användbara beskrivningsmetoder tillgodosett? Kanske i en framtid genom det förslag till förenklad form av MH som Ingrid arbetat fram och presen-

terat för SKK/SBK. "Beteendeanalys för sällskapshundar" eller BAS, skulle vara möjlig att arrangera på många fler ställen än brukshundsklubbar. I förslaget ingår en ägarenkät som fylls i före beskrivningstillfället för att kunna jämföra reaktionsmönster hemma och "på banan".

Inom flera terrierraser har man upptäckt att den lekfullhet eller det jaktintresse man ser hos hunden inte visar sig på MH. "Det där är ju bara en trasa, varför ska jag jaga den?" tycks den annars jaktbenägna terriern undra. För sällskapshundar är det troligen mer intressant att grundligt beskriva andra egenskaper än lek, som dominerar i dagens MH. De flesta terrieruppfödare avråder dessutom sina valpköpare från att leka kampekar med trasa vilket troligen bidrar till ointresset för just denna lekform.

Jaktegenskaper

Här finns förstas skillnader mellan raser, rasgrupper och individer. Sättet att jaga skiljer sig mellan rasgrupper. Typiskt för terriern är att den griper, håller fast, ruskar och avlivar bytet. Den ska reagera snabbt och med kraft vilket den också ofta gör enligt MH-statistiken.. Jämför det med ex.v. en bordercollie som "nöjer sig med " att orientera sig med hjälp av synen, smyga på och jaga ikapp bytet.

Syftet

Syftet med att beskriva rasers mentalitet kan hänföras till tre perspektiv. Samhällsperspektivet – kartläggning av hundar som kan vara farliga eller stö-

rande – kunniga hundägare. Rasklubbs/uppförarperspektivet – noggrannare kartläggning av önskvärda/icke önskvärda beteenden. Hundägarperspektivet – lära sig mer om sin hund och få hjälp om det behövs – få en titel.

Under söndag förmiddag samlades funktionärer från rasklubbarna till konferens kring två aktuella teman: Mentalbeskrivning Hund, erfarenheter från terriergruppen och RAS-kvalitetssäkring av avelsarbetet, erfarenheter och exempel från rasklubbarnas redovisningar.

MH-passet inleddes med en genomgång av lite terrierstatistik och en engagerande presentation av Ammie Hultin från Kerry Blue terrierklubben och SBKs Stockholmsdistrikt. Följande frågor fångades upp.

Kan Terrierklubben ansöka om så kallat "Hängavtal" med SBK?

Tidigare har SBK endast skrivit avtal, om att få arrangera MH, med vissa rasklubbar, men nu har flera andra specialklubbar med ansvar för grupper av raser beviljats sådana avtal. Terrierklubben undersöker åter möjligheterna.

Kan rasklubbar få Terrierklubbens stöd att arrangera figurantutbildningar?

Terrierklubben vill utan tvekan uppmuntra sådan aktivitet.

Information om MH önskas på hemsidan, i Terrierposten och direkt till rasklubbarna.

Deltagarna uppmanades att besöka mentalbeskrivningar som publik. Det är ett välkommet inslag.

Har man frågor om MH går det bra att kontakta Ammie Hultin på ammit. hultin@skbtk.com

Utvärdering.

För första gången hade rasklubbarna uppmanats att redovisa/utvärdera sitt arbete med avelsfrågorna och rapportera till Terrierklubben. De flesta har haft sina RAS färdiga en tid och kan börja titta på hur man lever upp till mål och strategier, kvalitetssäkring med andra ord. Endast två raser återstår när

det gäller att få första versionen klar.

Sammanfattande axplock.

Många läsvärda dokument hade kommit avelskommittén tillhanda och vi gjorde en liten sammanfattning av det vi läst och hur det presenterades. Ett axplock:
*Överlag har inavelsökningen minskat.
*Medvetenheten om inavelsgraden för planerade kullar har ökat. Däremot har den effektiva populationen (ofta kallad avelsbas) inte ökat. Man avlar helt enkelt på hanar som är nära släkt med varandra istället för att hitta variation.
*Flera klubbar nämner att avelsdjurens ålder vid debut har ökat. En följd av rekommendationer i RAS tror man.

*Flera klubbar använder sig av hälsoenkäter på nätet.

*Aktiviteten när det gäller MH har varit betydande kanske särskilt bland irländska raser, men även en liten ras som australisk terrier hade 7 beskrivna under 2006. Flera klubbar har också börjat fundera mer på mentala egenskaper sedan deras första version av RAS skrevs.

*En fråga som tagits upp är hur man kan/får använda uppgifter om sjuka djur. Här hänvisar vi till SKKs och Terrierklubbens

etiska riktlinjer för avelsfunktionärer. "Vid personliga kontakter och information om enskilda djur eller kombinationer ska avelsfunktionären hänvisa till hundägaren, som enligt grundreglerna alltid ska lämna sanningsenliga och fullständiga uppgifter om sina hundar", ur SKKs etiska riktlinjer. "Uppgifter t.ex. om sjukdom hos hund, som ej är offentliga genom SKKs rasdata eller genom ägares skriftliga medgivande, behandlas konfidentiellt såvida de inte bedöms som harmlösa", ur Terrierklubbens etiska riktlinjer.

*Ett par klubbar har vidtagit åtgärder mot uppfödare som bedrivit incestavel. Det gäller anmälan till SKK och indragning av valphänvisning.

*Flera klubbar tar upp behovet av kompetenta domare.

Tabeller och diagram, att redovisa statistik.

Wheatenklubben hade gjort sammanställningar där man bl.a. utvärderat avelsresultatet för hanar med 5 kullar eller fler (se också klubbens hemsida där Ingrid Olsens presentation ligger). Man har då tittat på officiella resultat när det gäller hälsa, mentalitet, exteriör. Utvärdering av avelsdjur nämns ofta som ett viktigt instrument, men ses sällan utförd.

WestieAlliansen hade gjort ett tydligt cirkeldiagram över efterlevnaden av RAS både för medlemmar och icke medlemmar.

Gruppdiskussion

Representanterna hade i förväg fått några frågor att fundera över. Hur har klubben genomfört utvärderingen? Var mål och strategier möjliga att utvärdera? Har utvärderingen påverkat kommande arbete? Kan man se någon del av RAS där efterlevnaden varit särskilt bra eller dålig?

I gruppsamtalen kring dessa frågor framkom följande:

Enkelhet i utvärderingen är en fördel för läsaren. Avelsdata förenklar utvärdering. Alla mål är inte mätbara. Det är svårt att skriva mätbara mål. RAS-arbetet har "rört upp" och ökat kunskapen i klubbarna. Det verkar som om en del uppfödare nöjer sig med att hålla en låg inavelsgrad och inte tittar på avelsdjurens kvalitéer. Här behövs mer diskussion och utbildning. Gamla normer gäller till stor del fortfarande, "Rom byggdes inte på en dag". Var inte för snabb, bättre när tiden får verka. Arbeta med frivillighet – ge information – uppmana till egna beslut. Avelsråden inte alltid självklara. Höj statusen. Kolla varandras hemsidor. Skaffa förebilder – jämför med andra klubbar.

Verksamhetsplan

Under kommande verksamhetsår planerar avelskommittén att arrangera en utbildningshelg på annan ort i landet än Stockholm samt en kurs i databasprogrammet Lathunden i Täby utanför Stockholm. Vi fortsätter med arbetet kring mentalbeskrivningar. Allt arbete kan egentligen rubriceras som RAS-arbete, dvs arbete med och utvärdering av de rasspecifika avelsstrategierna.

INFO FRÅN AVELS- KOMMITTÉN

- Kurs i Lathunden

27-28/10-07 -

SvTeK/AK planerar en kurs i Per-Eriks Sundgrens databasprogram Lathunden.

Kursledare:

**Lena Lundberg Larsson
och**

**datum 27-28 oktober
2007.**

Plats: Åva Gymnasium i Täby utanför Stockholm. Max antal deltagare är 10 personer. Du bör ha grundläggande kunskaper, dvs ha använt programmet tidigare. Möjlighet att styra innehållet i kursen kommer att finnas.

Kontakta Karin på karin.drotz@bredband.net eller tel 08-758 82 64 för frågor och/eller intresseanmälan.